

**ЖИТОМИРСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА
ФРАНКА НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ФІЛОЛОГІЇ ТА
ЖУРНАЛІСТИКИ**

*Кафедра слов'янської і германської філології та
перекладу*

**ПОРІВНЯЛЬНА ТИПОЛОГІЯ
АНГЛІЙСЬКОЇ ТА УКРАЇНСЬКОЇ МОВ**

методичні рекомендації
до вибіркової освітньої компоненти
для підготовки здобувачів
другого (магістерського) рівня вищої освіти

ЖИТОМИР - 2026

*Рекомендовано до друку вченою радою Житомирського державного
університету імені Івана Франка
(протокол №11 від 29 травня 2026р.)*

Рецензенти:

Людмила СУВОРОВА – кандидат філологічних наук, доцент кафедри педагогічних технологій та мовної підготовки Державного університету «Житомирська політехніка».

Галина ВЕСЕЛЬСЬКА – кандидат філологічних наук, викладач-методист ВСП «Житомирський торговельно-економічний фаховий коледж ДТЕУ».

Тамара ЛИТНЬОВА – кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри іноземних мов і новітніх технологій навчання Житомирського державного університету імені Івана Франка.

Укладачі:

Аліна ВЕЛИКА – доцент кафедри слов'янської і германської філології та перекладу Житомирського державного університету імені Івана Франка.

Олексій БАШМАНІВСЬКИЙ – доцент кафедри слов'янської і германської філології та перекладу Житомирського державного університету імені Івана Франка.

Олександр ПРИЩЕПА – викладач кафедри слов'янської і германської філології та перекладу Житомирського державного університету імені Івана Франка.

Порівняльна типологія англійської та української мов: інструктивно-методичні матеріали до вибіркової освітньої компоненти для підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти / Укладачі: Велика А.М., Башманівський О.Л., Прищепка О.В., Житомир, 2026. 92 с.

Запропоновані методичні рекомендації систематизують підходи до опанування освітньої компоненти як під час аудиторної роботи під керівництвом викладача, так і в самостійному опрацюванні питань курсу. Вони містять основні практичні питання, що формують компетентності фахівця.

Ці матеріали розроблено для вивчення вибіркової освітньої компоненти «Порівняльна типологія англійської та української мов» для підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти філологічних та педагогічних спеціальностей.

У методичних рекомендаціях епізодично використаний ілюстративний та текстовий матеріал, наявний у відкритому доступі в джерелах Інтернет.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ДИСЦИПЛІНИ.....	6
СТРУКТУРА ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ.....	7
МАТЕРІАЛИ ДО ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ.....	14
РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА.....	83
ЗАВДАННЯ ДЛЯ ЗАЛІКОВОГО ПРОЄКТУ.....	85
ОЦІНЮВАННЯ.....	87
ПОЛІТИКА ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ ЗВО.....	89

ВСТУП

Програма вивчення освітньої компоненти «Порівняльна типологія англійської та української мов» розроблена для підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти.

Предметом вивчення освітньої компоненти є всебічне порівняння та співвіднесення мовних одиниць, засобів їх поєднання і функціонування в словосполученні та реченні, при цьому особлива увага звертається на відмінні (аломорфні) риси і явища в системі мовних одиниць, що визначають структурний тип відповідно англійської та української мов.

Міждисциплінарні зв'язки – «Основи професійної комунікації іноземною мовою», «Практика і методика комунікації англійською мовою», «Практичний курс англійської мови».

Програма навчальної дисципліни складається з таких модулів:

Модуль 1. Порівняльна типологія фонетичної, лексичної та граматичної систем.

1. Мета, завдання та результати навчання

1.1. Мета вивчення освітньої компоненти: ознайомлення здобувачів із завданнями та методами порівняльно-типологічного вивчення мов, видами типологічних досліджень, встановлення основних ізоморфних та аломорфних особливостей морфолого-синтаксичного апарату мов, що порівнюються.

1.2. Основними завданнями вивчення освітньої компоненти є:

- ознайомити здобувачів вищої освіти з теоретичними основами порівняльно-типологічного дослідження мов на основі сучасних лінгвістичних теорій;
- розвинути у здобувачів вищої освіти вміння аналізувати ізоморфні та аломорфні риси порівнюваних мов та знаходити інформацію, що може бути використана для аналізу мовних явищ та процесів у викладацькій практиці.

1.3 Результати навчання

Здобувач повинен знати:

- методи порівняльно-типологічного вивчення мов;
- основні спільні та відмінні особливості фонетичного, лексичного та морфолого-синтаксичного апарату української та англійської мов, що визначають їх структурний тип;

Здобувач повинен вміти:

- самостійно здійснювати порівняльно-типологічний та контрастивно-лінгвістичний аналіз фонетичних, фонологічних, лексичних, граматичних і стилістичних явищ;
 - надавати правильну теоретичну інтерпретацію мовним явищам;
 - ілюструвати кожне теоретичне положення конкретними мовними прикладами;
- працювати з науковою лінгвістичною літературою та реферувати праці з порівняльно-типологічної та контрастивної лінгвістики;
- визначати випадки необхідного застосування у практиці навчання висновків, одержаних внаслідок порівняльно-типологічного аналізу явищ англійської та української мов у процесі навчання іноземної мови в школі.

Освітня компонента «Порівняльна типологія англійської та української мов» викладається на I курсі, в II семестрі.

На вивчення освітньої компоненти відводиться 120 годин 4,0 кредити ECTS.

Форма проведення занять: практичні заняття.

НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, ОПП / ОНП рівень вищої освіти	Характеристика освітньої компоненти	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів –4	відповідно до переліку (https://zu.edu.ua/offic/licence.pdf ...)	Вибіркова	
	відповідно до переліку (https://zu.edu.ua/offic/licence.pdf ...)		
Модулів –1	відповідно до переліку https://zu.edu.ua/offic/pr-pred-spec.pdf ...	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин - 120		I	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4,2 самостійної роботи здобувача – 7,8 год.	відповідно до переліку (https://zu.edu.ua/offic/licence.pdf)	Лекції	
		0 год.	0 год.
		Практичні / Семінарські	
		40 год.	0 год.
		Лабораторні	
		0 год.	0 год.
		Самостійна робота	
		80 год.	0 год.
Індивідуальна робота			
0 год.	0 год.		
Вид контролю: залік			

СТРУКТУРА ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ

Назви тем	Кількість годин										
	Денна форма						Заочна форма				
	Всього	У тому числі					Всього	У тому числі			
		Лекції	Практичні/Семінарські заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	Індивідуальні заняття		Лекції	Практичні/Семінарські заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота
Модуль I. Порівняльна типологія фонетичної, лексичної та граматичної систем											
Тема 1. The subject of contrastive typology and its aims. Practical aims of contrastive typology. Kinds of typologic investigations (classificational, quantitative, qualitative, typologies, etc.). Methods of contrastive typology. A short history of typologic investigations (XIX -XX centuries).	6		2		4						
Тема 2. Typology of phonetic and phonemic systems in the contrasted languages. Typology of the vowel systems in the contrasted	6		2		4						

languages. Oppositions in the system of vowels. Typology of the consonant systems in the contrasted languages.												
Tema 3. Isomorphic and allomorphic features in the system of vowels and consonants in the contrasted languages. Contrastive phonetics in teaching pronunciation. Word stress and intonation in the contrasted languages.	6		2		4							
Tema 4. The morphemic structure of English and Ukrainian words. Kinds of morphemes in the contrasted languages. Objects of investigation at the morphological level.	6		2		4							
Tema 5. Typological constants of the morphological level.	6		2		4							
Tema 6.	6		2		4							

<p>Contrastive typology of lexicon. Typological approach to the classification of lexicon. The system of lexicon in the contrasted languages. Typology of idiomatic expressions (isomorphic and allomorphic features).</p>												
<p>Tema 7. The isomorphic nature of affixation in the contrasted languages. Typology of word-building models in the contrasted languages. Conversion as a predominantly English way of word-building model in the contrasted languages.</p>	6		2		4							
<p>Tema 8. Kinds of abbreviation in the contrasted languages. Typology of the functional parts of speech in the contrasted languages. The noun. Its general</p>	6		2		4							

implicit (and dependent) grammatical meaning in the contrasted languages.Classes of nouns in the contrasted languages.Typology of the morphological categories of the noun.												
Tema 9. The noun. Its general implicit (and dependent) grammatical meaning in the contrasted languages.Classes of nouns in the contrasted languages.Typology of the morphological categories of the noun.	6		2		4							
Tema 10. The category of number and its realization in the contrasted languages.The expression of number and quantity in the contrasted languages. Singularia tantum/pluralia tantum nouns.	6		2		4							
Tema 11. The	6		2		4							

adjective in the contrasted languages, grading of adjectives.Full and base adjectives. Suffixes of adjectives.The numeral and its classes in the contrasted languages.												
Tema 12. The pronoun in the contrasted languages, its morphological nature and classes.	6		2		4							
Tema 13. The verb: isomorphic and allomorphic features in the system of morphological categories of the verb. Realization of the categories of person, number, tense, voice, aspect, mood in the contrasted languages.	6		2		4							
Tema 14. Isomorphic and allomorphic features in the forms of morphological categories.The category of tense and aspect in the contrasted	6		2		4							

languages.												
Tema 15. Isomorphic and allomorphic features of the adverb in the contrasted languages. Classification of adverbs, degrees of comparison, functions of adverbs.	6		2		4							
Tema 16. Typologic characteristics of the preposition. Isomorphism and allomorphism in the functions of prepositions.	6		2		4							
Tema 17. Typologic characteristics of interjections in the contrasted languages.	6		2		4							
Tema 18. Typologic characteristics of conjunctions in the contrasted languages.	6		2		4							
Tema 19. The category of definiteness/indefiniteness and its realization in the contrasted languages. Typology of the types of	6		2		4							

sentences in the contrasted languages. Classification of sentences in the contrasted languages. Isomorphism and allomorphy in the appositive attributes in the contrasted languages.												
Тема 20. Typology of the complex sentences in the contrasted languages. Typology of the compound sentences in the contrasted languages.	6		2		4							
Разом за модулем 1	120		40		80							
Усього годин	120		40		80							

МАТЕРІАЛИ ДО ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Тема 1: The subject of contrastive typology and its aims. Practical aims of contrastive typology. Kinds of typologic investigations (classificational, quantitative, qualitative typologies, etc.). Methods of contrastive typology. A short history of typologic investigations (XIX -XX centuries).

Мета – ознайомити здобувачів із предметом контрастивної типології, її практичними завданнями та видами типологічних досліджень (класифікаційні, кількісні, якісні тощо), а також з основними методами та короткою історією розвитку типології у XIX–XX століттях, розвивати аналітичне мислення, уміння порівнювати і класифікувати мовні явища, працювати з лінгвістичними даними та будувати логічні узагальнення.

План теоретичного викладу:

1. The subject of contrastive typology and its aims.
2. Practical aims of contrastive typology.
3. Kinds of typologic investigations (classificational, quantitative, qualitative typologies, etc.).
4. Methods of contrastive typology.
5. A short history of typologic investigations (XIX -XX centuries).

Опорні поняття: contrastive typology, subject of typology, practical aims of typology, kinds of typologic investigations, classificational studies, quantitative studies, qualitative studies, methods of contrastive typology, history of typologic investigations, linguistic comparison, linguistic analysis, language classification, typological research, comparative linguistics.

Практична робота:

- розкрити теоретичні питання;
- вибрати два мовні явища (наприклад, порядок слів у реченні, утворення множини іменників) у двох різних мовах, порівняти їхні відмінності та схожості;
- використовуючи українську та англійську мови, скласти таблицю типологічних ознак (наприклад, флективні, ізоляційні, аглютинативні), визначити типологічну групу для кожної мови;
- ознайомитися з основними дослідниками типології XIX–XXI століття, підготувати коротку презентацію про внесок одного з учених у розвиток порівняльної типології;
- створити невеликий текст або діалог українською, перекласти його англійською та проаналізувати, як відрізняється його структура та спосіб вираження смислу.

Тести з теми:

1. Що є предметом контрастивної типології?

- a) Вивчення історії мов
- b) Порівняння мовних явищ у різних мовах
- c) Вивчення літературних стилів
- d) Аналіз слів однієї мови

2. Яка мета практичної типології?

- a) Встановлення правил граматики однієї мови
- b) Виявлення спільних та відмінних рис мов для порівняння
- c) Переклад текстів
- d) Написання словників

3. Які види типологічних досліджень існують?

- a) Літературні та історичні
- b) Класифікаційні, кількісні, якісні
- c) Лексичні та фонетичні
- d) Граматичні та семантичні

4. Що таке класифікаційне дослідження?

- a) Визначення частоти слів у тексті
- b) Розподіл мов за спільними ознаками
- c) Порівняння окремих речень
- d) Вивчення діалектів однієї мови

5. Який метод контрастивної типології використовується для підрахунку мовних елементів?

- a) Якісний
- b) Класифікаційний
- c) Кількісний
- d) Творчий

6. Що включає якісний метод типології?

- a) Порівняння частот словосполучень
- b) Підрахунок граматичних форм
- c) Аналіз смислових та структурних відмінностей
- d) Використання статистики

7. Який період вважається початком систематичних типологічних досліджень?

- a) XVIII століття
- b) XIX століття
- c) XXI століття
- d) XVII століття

8. Хто є дослідником типологічних закономірностей мов?

- a) Літературознавець
- b) Лінгвіст
- c) Перекладач
- d) Історик

9. Для чого використовуються контрастивні таблиці мов?

- a) Для перекладу казок
- b) Для запам'ятовування слів
- c) Для візуального порівняння мовних явищ
- d) Для складання словників однієї мови

10. Яке завдання має історія типології у навчанні?

- a) Вивчати граматику однієї мови
- b) Розуміти розвиток підходів і методів порівняльного мовознавства
- c) Вчити перекладати тексти
- d) Писати наукові статті без практичного аналізу

Ключі: 1-b, 2-b, 3-b, 4-b, 5-с, 6-с, 7-b, 8-b, 9-с, 10-b.

Тема 2: Typology of phonetic and phonemic systems in the contrasted languages. Typology of the vowel systems in the contrasted languages. Oppositions in the system of vowels. Typology of the consonant systems in the contrasted languages.

Мета – ознайомити здобувачів із типологією фонетичних та фонемних систем у порівняльних мовах, типологією голосних і приголосних, принципами організації фонемних опозицій у системі голосних, а також методами їх аналізу, розвивати аналітичне мислення, здатність порівнювати фонетичні й фонемні системи різних мов.

План теоретичного викладу:

1. Typology of phonetic and phonemic systems in the contrasted languages.
2. Typology of the vowel systems in the contrasted languages.
3. Oppositions in the system of vowels.
4. Typology of the consonant systems in the contrasted languages.

Опорні поняття: phonetic system, phonemic system, contrastive phonology, vowel system, consonant system, vowel oppositions, phonemic oppositions, segmental phonology, suprasegmental features, typology of vowels, typology of consonants, phonological classification, sound contrasts, articulatory features, comparative phonetics.

Практична робота:

- розкрити теоретичні питання;
- вибрати мови для контрастивного аналізу (англійську та українську), проаналізувати їхні фонетичні системи: кількість голосних та приголосних, наявність фонем, особливості вимови, намалювати таблицю;
 - показати приклади мінімальних пар для голосних (наприклад, ship - sheep в англійській), визначити типи опозицій: за якістю, за довжиною, за носовістю, за відкритістю;
 - створити графічну схему фонемної системи голосних і приголосних української мови, порівняти її зі схемою англійської мови, зробити висновки про типологічні особливості;
 - підготувати коротку доповідь або схему, що відображає типологічні особливості фонетичної та фонемної системи української та англійської мов, обговорити практичне значення цих знань для контрастивного аналізу та викладання мов.

Тести з теми:

1. Що вивчає типологія фонетичних систем?

- a) Літературні стилі
- b) Структуру і закономірності звукових систем різних мов
- c) Лексичні запаси мов
- d) Історію мов

2. Що таке фонема?

- a) Випадковий звук мови
- b) Найменша значуща одиниця звукової системи
- c) Слово в мові
- d) Морфема

3. Яка ознака використовується для класифікації голосних?

- a) Довжина слова
- b) Частота вживання
- c) Висота, передньо-заднє положення, лабіалізація
- d) Граматичне значення

4. Що таке опозиція у системі голосних?

- a) Вибір слів для перекладу
- b) Протиставлення двох фонем, що змінює значення слова
- c) Вимова приголосних
- d) Стиль мовлення

5. Що вивчає типологія приголосних систем?

- a) Значення слів у мові
- b) Місце та спосіб артикуляції, дзвінки та глухі приголосні
- c) Лексичні запаси
- d) Синтаксис

6. Який метод використовується для порівняння фонемних систем різних мов?

- a) Лексикографічний
- b) Морфологічний
- c) Контрастивний фонологічний
- d) Статистичний

7. Що належить до мінімальних пар?

- a) Дві слова з різним значенням, що відрізняються однією фонемою
- b) Два текстові уривки
- c) Дві граматичні форми одного слова

d) Дві мови

8. Для чого порівнюють фонетичні системи мов?

- a) Щоб скласти словники
- b) Щоб вивчати літературу
- c) Щоб виявити типологічні закономірності та відмінності
- d) Щоб перекладати тексти

9. Які параметри використовуються для класифікації приголосних?

- a) Лексичне значення та частота
- b) Місце та спосіб артикуляції, дзвінкість/глухість
- c) Граматична роль
- d) Морфологічна структура

10. Що характеризує типологію голосних систем у мовах?

- a) Виключно кількість голосних
- b) Їхню роль у синтаксисі
- c) Структуру голосних, їхні опозиції та типологічні закономірності
- d) Писемність мови

Ключі: 1-b, 2-b, 3-с, 4-b, 5-b, 6-с, 7-а, 8-с, 9-b, 10-с.

Тема 3: Isomorphic and allomorphic features in the systems of vowels and consonants in the contrasted languages. Contrastive phonetics in teaching pronunciation. Word stress and intonation in the contrasted languages.

Мета – ознайомити здобувачів із ізоморфними та аломорфними ознаками в системі голосних і приголосних у порівняльних мовах, методами контрастивної фонетики для навчання правильної вимови, а також основами словесного наголосу та інтонації в різних мовах, розвивати навички аналізу та порівняння фонетичних явищ, уміння виділяти ізоморфні та аломорфні прояви звуків, застосовувати контрастивний підхід у навчанні вимови та інтонації.

План теоретичного викладу:

1. Isomorphic and allomorphic features in the system of vowels and consonants in the contrasted languages.
2. Contrastive phonetics in teaching pronunciation.
3. Word stress and intonation in the contrasted languages.

Опорні поняття: isomorphic features, allomorphic features, vowel sounds, consonant sounds, phonetic system, phonemic system, contrastive phonetics, teaching pronunciation, word stress, intonation, typology of vowels, typology of consonants, phonemic oppositions, comparative analysis of sounds, articulatory features.

Практична робота:

- розкрити теоретичні питання;
- взяти по два слова в англійській та українській мовах, проаналізувати їхні голосні та приголосні, визначити, які звуки мають ізоморфні ознаки (аналогічні) і які – аломорфні (варіативні);
 - виписати по 10 слів з англійської та української мов, визначити позицію наголосу, порівняти, які наголосні позиції збігаються, а які різні;
 - підготувати коротку презентацію або схему, що відображає ізоморфні та аломорфні ознаки, наголос, інтонацію і типологічні відмінності, обговорити практичне значення цих знань для викладання та навчання вимови;

Тести з теми:

1. Що таке ізоморфні ознаки у фонетичній системі?
 - а) Звуки, що змінюють значення слова

- b) Звуки, що зберігають аналогічні ознаки в різних мовах
- c) Нові звуки у словах
- d) Синоніми у вимові

2. Що таке аломорфні ознаки?

- a) Звуки, що не мають значення
- b) Звуки, які варіюють у різних мовах, але виконують подібну функцію
- c) Ідентичні звуки у двох мовах
- d) Морфеми у словах

3. Яка основна мета контрастивної фонетики у навчанні вимови?

- a) Вивчати історію мови
- b) Порівнювати граматику
- c) Виявляти відмінності звуків для правильної вимови
- d) Перекладати тексти

4. Що включає аналіз словесного наголосу?

- a) Вивчення значення слова
- b) Визначення позиції наголосу у слові та її контраст між мовами
- c) Аналіз морфем
- d) Порівняння лексики

5. Інтонація в реченні характеризується:

- a) Тільки наголосом
- b) Лексичним значенням
- c) Мелодикою, піднесенням і зниженням голосу, питальною або ствердною модальністю
- d) Граматичною структурою

6. Які звуки відносяться до голосних?

- a) Дзвінки і глухі приголосні
- b) Звуки, що формуються без перешкоди в ротовій порожнині та є носіями самостійного звучання
- c) Морфеми
- d) Тільки наголошені слова

7. Які ознаки використовують для класифікації приголосних?

- a) Частота вживання
- b) Морфологічна роль
- c) Місце і спосіб артикуляції, дзвінкість/глухість
- d) Лексичне значення

8. Що таке мінімальні пари у фонетиці?

- a) Два тексти для порівняння
- b) Два слова, що відрізняються лише однією фонемою і змінюють значення
- c) Слова з однаковим наголосом
- d) Слова з однаковою кількістю складів

9. Для чого порівнюють ізоморфні та аломорфні ознаки?

- a) Щоб складати словники
- b) Щоб навчати граматики
- c) Щоб правильно навчати вимови та виявляти типологічні закономірності
- d) Для перекладу літературних творів

10. Що вивчає типологія фонетики порівняльних мов?

- a) Тільки голосні
- b) Тільки приголосні
- c) Структуру голосних і приголосних, їхні опозиції, наголос і інтонацію
- d) Лексичне значення слів

Ключі: 1-b, 2-b, 3-с, 4-b, 5-с, 6-b, 7-с, 8-b, 9-с, 10-с.

Тема 4: The morphemic structure of English and Ukrainian words. Kinds of morphemes in the contrasted languages. Objects of investigation at the morphological level.

Мета – ознайомити здобувачів із морфемною структурою англійських та українських слів, видами морфем у порівняльних мовах (кореневі, афіксальні, суфіксальні, префіксальні, закінчення), а також з об'єктами дослідження на морфологічному рівні, розвивати навички аналізу та порівняння морфологічних структур, уміння виділяти морфеми в словах різних мов і систематизувати їхні функції та типи.

План теоретичного викладу:

1. The morphemic structure of English and Ukrainian words
2. Kinds of morphemes in the contrasted languages.
3. Objects of investigation at the morphological level.

Опорні поняття: morphemic structure, morphemes, root morpheme, prefix, suffix, infix, ending, derivational morpheme, inflectional morpheme, word formation, morphological analysis, morphological level, lexical morpheme, grammatical morpheme, comparative morphology.

Практична робота:

- розкрити теоретичні питання;

- взяти по два слова в англійській та українській мовах, розчленувати їх на морфеми, визначити корінь, префікс, суфікс і закінчення, порівняти структуру слів у двох мовах);
- виписати по 10 слів з англійської та української мов, класифікувати морфеми за типами (лексичні, граматичні, похідні, відмінкові), визначити частоту їх використання у словах;
- скласти таблицю відповідності морфем в англійській та українській словах (root ↔ корінь, prefix ↔ префікс тощо), визначити, які морфеми є ізоморфними, а які – аломорфними;
- скласти карту словотвору для однієї теми (наприклад, слова на тему «робота») у двох мовах, показати взаємозв'язок між коренем і похідними морфемами.

Тести з теми:

1. Що таке морфема?

- a) Найменша значуща одиниця мови
- b) Слово у реченні
- c) Звук у мові
- d) Синонім слова

2. Які види морфем існують у порівняльному аналізі?

- a) Корінь, префікс, суфікс, закінчення
- b) Тільки корінь
- c) Лексичні та фонетичні
- d) Підмет і присудок

3. Що відноситься до лексичних морфем?

- a) Артикль

- b) Корінь слова
- c) Закінчення
- d) Префікс

4. Що відноситься до граматичних морфем?

- a) Корінь
- b) Лексичний суфікс
- c) Флексивні закінчення та афікси, що виражають граматичне значення
- d) Основний склад слова

5. Який об'єкт дослідження на морфологічному рівні?

- a) Слово як одиниця морфемної структури
- b) Тільки фонетичні звуки
- c) Синтаксис речення
- d) Лексичне значення

6. Які морфеми використовуються для словотвору?

- a) Тільки закінчення
- b) Префікси, суфікси та корені
- c) Тільки корінь
- d) Тільки лексичні слова

7. Аломорф – це:

- a) Морфема, що має лише одне значення
- b) Варіант морфеми, що змінює свою форму, але зберігає значення
- c) Корінь слова
- d) Нове слово

8. Приклад префікса в англійській мові:

- a) -ing
- b) un-
- c) -ed
- d) -hood

9. Приклад закінчення у слові «cats» англійською:

- a) c
- b) a
- c) s
- d) t

10. Для чого проводять порівняльний морфологічний аналіз?

- a) Щоб перекладати тексти
- b) Щоб вивчати літературу
- c) Щоб виявити подібності та відмінності у морфемній структурі слів різних мов
- d) Щоб вивчати синтаксис

Ключі: 1-а, 2-а, 3-б, 4-с, 5-а, 6-б, 7-б, 8-б, 9-с, 10-с.

Тема 5: Typological constants of the morphological level.

Мета – ознайомити здобувачів із типологічними константами морфологічного рівня мов, тобто зі сталими закономірностями та структурними ознаками, які проявляються у різних мовах, зокрема щодо типів морфем, словотвору та флексії, розвивати здатність аналізувати морфологічні системи різних мов, виявляти спільні закономірності, порівнювати морфологічні структури та узагальнювати отримані результати.

План теоретичного викладу:

1. Typological constants of the morphological level.

Опорні поняття: morphological level, typological constants, morphemes, root, prefix, suffix, infix, ending, derivational morphemes, inflectional morphemes, word formation, grammatical categories, lexical morphemes, comparative morphology, cross-linguistic regularities.

Практична робота:

- розкрити теоретичне питання;
- проаналізувати по 5–10 дієслів, іменників та прикметників у двох мовах, виділити морфологічні категорії (рід, число, відмінок, час, аспект), визначити закономірності, що повторюються в англійській та українській мовах;
 - скласти список мінімальних пар за морфологічними ознаками (наприклад, sing → sings / співати → співає), порівняти, як константи морфології впливають на утворення форм;
 - підготувати коротку схему або інфографіку, що демонструє типові морфологічні константи, їх прояви в англійській та українській мовах, обговорити практичне значення цих знань;

Тести з теми:

1. Що означають типологічні константи морфологічного рівня?
 - a) Закономірності, що проявляються тільки в одній мові
 - b) Сталі морфологічні закономірності, характерні для різних мов
 - c) Випадкові форми слів
 - d) Тільки лексичні одиниці
2. Які елементи слова вважаються морфологічними константами?

- a) Лексичні значення
- b) Корінь, суфікс, префікс, закінчення
- c) Інтонація
- d) Позиція слова у реченні

3. Який об'єкт дослідження на морфологічному рівні?

- a) Синтаксичні структури
- b) Морфеми та їхні функції у словах
- c) Лексичне значення тексту
- d) Фонетичні звуки

4. Які морфеми відносяться до похідних?

- a) Лексичні корені
- b) Префікси та суфікси, що утворюють нові слова
- c) Закінчення для відмінювання
- d) Артиклі

5. Флективні закінчення у словах є прикладом:

- a) Лексичних морфем
- b) Граматичних морфем
- c) Ізоморфних морфем
- d) Аломорфів

6. Яка роль порівняльного морфологічного аналізу?

- a) Вивчати історію слів
- b) Перекладати тексти
- c) Виявляти подібності та відмінності у морфологічних структурах різних
- d) Вивчати фонетичні особливості

7. До типологічних констант морфології належить:

- a) Мелодика вимови
- b) Лексична новизна
- c) Наявність кореня у словах, використання афіксів та закінчень
- d) Порядок слів у реченні

8. Аломорф – це:

- a) Морфема, що не має значення
- b) Варіант морфеми, який змінює форму, але зберігає функцію
- c) Корінь слова
- d) Нове слово

9. Яка морфема вважається лексичною?

- a) Закінчення для відмінювання
- b) Префікс для утворення нових слів
- c) Корінь, що несе основне значення слова
- d) Артикль

10. Навіщо порівнюють морфологічні структури англійської та української мов?

- a) Щоб скласти словники
- b) Щоб правильно вимовляти слова
- c) Щоб виявити типологічні константи та закономірності морфологічного рівня
- d) Щоб вивчати інтонацію

Ключі: 1-b, 2-b, 3-b, 4-b, 5-b, 6-с, 7-с, 8-b, 9-с, 10-с.

Тема 6: Contrastive typology of lexicon. Typological approach to the classification of lexicon. The system of lexicon in the contrasted languages. Typology of idiomatic expressions (isomorphic and allomorphic features).

Мета – ознайомити здобувачів із контрастивною типологією лексики, типологічним підходом до її класифікації, системою лексики в порівняльних мовах, а також з типологією ідіоматичних виразів та їх ізоморфними й аломорфними ознаками, розвивати навички аналізу та порівняння лексичних систем різних мов, вміння виділяти типологічні закономірності та відмінності, класифікувати слова й ідіоми за семантичними та структурними ознаками.

План теоретичного викладу:

1. Contrastive typology of lexicon.
2. Typological approach to the classification of lexicon.
3. The system of lexicon in the contrasted languages.
4. Typology of idiomatic expressions (isomorphic and allomorphic features).

Опорні поняття: contrastive lexicon, typological approach, lexical classification, lexicon system, word meaning, lexical units, idiomatic expressions, isomorphic features, allomorphic features, cross-linguistic comparison, semantic fields, phraseology, lexical typology, comparative lexicology, lexical structure.

Практична робота:

- розкрити теоретичні питання;
- вибрати по 10 слів з англійської та української мов, класифікувати їх за семантичними полями (наприклад, емоції, професії, природа) і порівняти, які лексичні одиниці є ізоморфними, а які аломорфними;

- провести вправу на класифікацію лексичних одиниць за типами (лексичні, граматичні, фразеологічні), підкреслити спільні константи для англійської та української мов;

- проаналізувати короткий текст англійською та українською, виділити нові лексеми та стійкі вирази, скласти статистику їхніх повторів і типологічних закономірностей.

Тести з теми:

1. Що вивчає контрастивна типологія лексики?

- a) Тільки граматику слів
- b) Подібності та відмінності лексичних одиниць у різних мовах
- c) Лише фонетичні ознаки
- d) Порядок слів у реченні

2. Який підхід використовується для класифікації лексики у порівняльному аналізі?

- a) Морфологічний
- b) Типологічний
- c) Фонетичний
- d) Синтаксичний

3. Що є об'єктом дослідження лексикології на контрастивному рівні?

- a) Морфеми
- b) Лексичні одиниці та ідіоми
- c) Граматичні закінчення
- d) Наголос

4. Які лексичні одиниці вважаються ізоморфними?

- a) Слова, що мають різне значення
- b) Слова, що мають аналогічне значення і функцію в двох мовах
- c) Тільки ідіоми
- d) Нові слова

5. Аломорфні лексичні одиниці – це:

- a) Слова з однаковою вимовою
- b) Слова або вирази, що варіюють у формі або структурі, але зберігають подібне значення
- c) Корені слів
- d) Артикли

6. Що вивчає типологія ідіоматичних виразів?

- a) Тільки лексичні одиниці
- b) Структуру, значення та подібності/відмінності ідіом у різних мовах
- c) Граматичні правила
- d) Лексичні запозичення

7. Які морфологічні одиниці часто входять до лексичної системи як частина словотвору?

- a) Артикли та частки
- b) Корені, префікси, суфікси
- c) Тільки закінчення
- d) Слова-паразити

8. Для чого складають порівняльні таблиці лексики?

- a) Для складання словників однієї мови
- b) Для візуального порівняння лексичних одиниць та ідіом у двох мовах
- c) Щоб запам'ятати наголос
- d) Щоб вивчати фонетику

9. Приклад ізоморфної ідіоми англійською та українською:

- a) to kick the bucket – «кинути відро»
- b) to break the ice – «розтопити лід»
- c) raining cats and dogs – «падає дощ»
- d) to twiddle one's thumbs – «крутити пальцями»

10. Яка користь від вивчення ізоморфних та аломорфних лексичних одиниць?

- a) Тільки для фонетики
- b) Для складання таблиць
- c) Для правильного перекладу, навчання лексики та порівняльного аналізу мов
- d) Для вивчення граматики однієї мови.

Ключі: 1-b, 2-b, 3-b, 4-b, 5-b, 6-b, 7-b, 8-b, 9-b, 10-c.

**Тема 7: The isomorphic nature of affixation in the contrasted languages.
Typology of word-building models in the contrasted languages. Conversion as a
predominantly English way of word-building model in the contrasted languages.**

Мета – ознайомити здобувачів із основними поняттями теми, ключовими лінгвістичними категоріями та методами їх аналізу; сформулювати розуміння типологічних закономірностей та специфіки мовних явищ у порівняльному аспекті, формувати уважність до мовних структур, інтерес до порівняльного аналізу мов, уважність до особливостей лексики, морфології та ідіоматичних виразів різних мов.

План теоретичного викладу:

1. The isomorphic nature of affixation in the contrasted languages.
2. Typology of word-building models in the contrasted languages.
3. Conversion as a predominantly English way of word-building model in the contrasted languages.

Опорні поняття: lexical system, contrastive typology, word formation, morphemes, root, prefix, suffix, ending, derivational morphemes, inflectional morphemes, idiomatic expressions, isomorphic features, allomorphic features, semantic fields, cross-linguistic comparison, lexical classification, phraseology, typological constants, comparative lexicology, lexical structure.

Практична робота:

- розкрити теоретичні питання;
- проаналізувати 5–10 прикладів конверсії в англійській мові (наприклад, noun → verb, adjective → noun), визначити їхню відмінність від словотвору в українській;
- підготувати коротку презентацію або схему, що відображає ізоморфні та аломорфні ознаки афіксації та типи словотвору в англійській та українській мовах;
- скласти таблицю моделей словотвору (affixation, compounding, conversion) для англійської та української мов, визначити, які моделі є типовими для кожної мови.

Тести з теми:

1. Що вивчає ізоморфна афіксація у порівняльному аналізі мов?

- a) Тільки закінчення слів
- b) Схожі способи утворення слів за допомогою префіксів та суфіксів у різних мовах
- c) Лексичне значення слова
- d) Порядок слів у реченні

2. Яка модель словотвору є переважно англійською?

- a) Префіксальна
- b) Суфіксальна
- c) Конверсія
- d) Композиція

3. Які морфеми входять до складу афіксації?

- a) Корінь та закінчення
- b) Префікси та суфікси
- c) Артиклі та частки
- d) Тільки корінь

4. Який тип словотвору є характерним для обох мов – англійської та української – як ізоморфна ознака?

- a) Конверсія
- b) Префіксальна та суфіксальна афіксація
- c) Використання артиклів
- d) Композиція

5. Що означає конверсія у словотворі?

- a) Утворення слова через префікс
- b) Зміна частини мови без додавання афіксів
- c) Злиття двох слів у нове
- d) Додавання закінчення

6. До типів словотвору належить:

- a) Флективне відмінювання
- b) Префіксальна, суфіксальна, конверсія, композиція
- c) Тільки утворення ідіом
- d) Вимова та наголос

7. Приклад конверсії в англійській мові:

- a) teacher ← teach
- b) to email (дієслово) ← email (іменник)
- c) happy → happiness
- d) unkind ← kind

8. Яка відмінність афіксації між англійською та українською мовами?

- a) В англійській немає суфіксів
- b) В англійській частіше використовується конверсія, в українській – префіксальна та суфіксальна афіксація
- c) В українській немає префіксів
- d) В англійській не існує коренів

9. Для чого складають порівняльні таблиці моделей словотвору?

- a) Щоб вивчати фонетику
- b) Щоб скласти словники
- c) Щоб виявити ізоморфні та аломорфні закономірності у словотворі
- d) Щоб навчити читати

10. Ізоморфні ознаки афіксації – це:

- a) Варіанти форм морфем
- b) Схожі способи утворення слів за допомогою афіксів у двох мовах
- c) Лексичне значення слова
- d) Наголос у слові

Ключі: 1-b, 2-с, 3-b, 4-b, 5-b, 6-b, 7-b, 8-b, 9-с, 10-b.

Тема 8: Kinds of abbreviation in the contrasted languages. Typology of the functional parts of speech in the contracted languages. The noun. Its general implicit (and dependent) grammatical meaning in the contrasted languages. Classes of nouns in the contrasted languages. Typology of the morphological categories of the noun.

Мета – ознайомити здобувачів із видами аббревіатур у порівняльному аспекті, типологією службових частин мови, граматичними значеннями і класами іменників у порівнюваних мовах, а також із морфологічними категоріями іменника; розвивати аналітичне мислення, уміння класифікувати частини мови та морфологічні категорії, порівнювати граматичні та лексичні явища у різних мовах.

План теоретичного викладу:

1. Kinds of abbreviation in the contrasted languages.
2. Typology of the functional parts of speech in the contracted languages.
3. The noun. Its general implicit (and dependent) grammatical meaning in the contrasted languages.
4. Classes of nouns in the contrasted languages.
5. Typology of the morphological categories of the noun.

Опорні поняття: abbreviation, acronym, initialism, functional parts of speech, noun, general grammatical meaning, dependent grammatical meaning, noun classes,

proper noun, common noun, countable noun, uncountable noun, concrete noun, abstract noun, morphological categories, number, case, gender, declension, typology, cross-linguistic comparison.

Практична робота:

- розкрити теоретичні питання;
- взяти по 10 абревіатур з англійської та української мов, розподілити їх на акроніми та ініціалізми, порівняти частоту використання і функціональні особливості у двох мовах;
 - скласти таблицю класів іменників у двох мовах (proper, common, countable, uncountable, concrete, abstract), визначити загальні та залежні граматичні значення, порівняти морфологічні категорії (number, case, gender) для кожного класу іменника;
 - підготувати невелику презентацію або схему, що відображає типологію абревіатур, класи іменників та морфологічні категорії в англійській і українській мовах, обговорити практичне значення цих знань для перекладу та викладання.

Тести з теми:

1. Що вивчає контрастивна типологія абревіатур?
 - a) Тільки фонетику слів
 - b) Види абревіатур у різних мовах та їх функції
 - c) Граматику іменників
 - d) Порядок слів у реченні

2. Приклад акроніму в англійській мові:

- a) NASA
- b) TV
- c) USA
- d) NASA

3. Ініціалізм – це:

- a) Слово, утворене з початкових літер фрази, яке читається як слово
- b) Слово, утворене з початкових літер фрази, які читаються по буквах
- c) Будь-яка аббревіатура
- d) Слово з префіксом

4. Що належить до службових частин мови?

- a) Іменник, дієслово
- b) Прийменник, сполучник, частка, допоміжне дієслово
- c) Прикметник, прислівник
- d) Ідіоми

5. Загальне граматичне значення іменника – це:

- a) Тільки його лексичне значення
- b) Його здатність позначати предмети, явища, особи або поняття
- c) Його фонетична форма
- d) Його використання в реченні

6. Залежне граматичне значення іменника – це:

- a) Вплив наголосу на слово
- b) Його відношення до числа, роду, відмінка та синтаксичних функцій
- c) Вимова слова
- d) Лексичне значення

7. До класів іменників належать:

- a) Тільки countable і uncountable
- b) Proper, common, countable, uncountable, concrete, abstract
- c) Іменник та дієслово
- d) Прийменники та сполучники

8. Морфологічні категорії іменника включають:

- a) Вимову та наголос
- b) Number, case, gender, declension
- c) Тільки відмінок
- d) Лексичне значення

9. Яка з категорій належить до ізоморфних ознак у порівняльному аналізі іменників?

- a) Лексичне значення
- b) Використання відмінка та числа у схожих граматичних конструкціях
- c) Фонетична форма
- d) Стиль тексту

10. Для чого складають порівняльні таблиці класів іменників та морфологічних категорій?

- a) Щоб вивчати фонетику
- b) Щоб скласти словники
- c) Щоб виявити типологічні закономірності та ізоморфні та аломорфні ознаки у двох мовах
- d) Щоб запам'ятати аббревіатури

Ключі: 1-b, 2-d, 3-b, 4-b, 5-b, 6-b, 7-b, 8-b, 9-b, 10-с.

Тема 9: The noun. Its general implicit (and dependent) grammatical meaning in the contrasted languages. Classes of nouns in the contrasted languages. Typology of the morphological categories of the noun.

Мета – ознайомити студентів із загальним і залежним граматичним значенням іменника, його класами та морфологічними категоріями у порівняльному аспекті англійської та української мов, розвивати аналітичне мислення, вміння класифікувати іменники за класами та морфологічними категоріями, порівнювати граматичні закономірності у двох мовах.

План теоретичного викладу:

1. The noun. Its general implicit (and dependent) grammatical meaning in the contrasted languages.
2. Classes of nouns in the contrasted languages.
3. Typology of the morphological categories of the noun.

Опорні поняття: noun, general grammatical meaning, dependent grammatical meaning, common noun, proper noun, countable noun, uncountable noun, concrete noun, abstract noun, morphological categories, number, case, gender, declension, cross-linguistic comparison, typology, noun classes, functional parts of speech, comparative analysis.

Практична робота:

- розкрити теоретичні питання;
- підготувати схему або презентацію, що показує типи іменників і їхні граматичні категорії у двох мовах, обговорити практичне значення для перекладу та навчання мови.

Тести з теми:

1. Що відображає загальне граматичне значення іменника?

- a) Його фонетичну форму
- b) Його здатність позначати предмети, явища, особи або поняття
- c) Його використання в реченні
- d) Його переклад

2. Залежне граматичне значення іменника включає:

- a) Лексичне значення
- b) Відмінок, число, рід та синтаксичні функції
- c) Тип аббревіатури
- d) Наголос

3. До класів іменників належить:

- a) Дієслова та прикметники
- b) Прийменники
- c) Proper, common, countable, uncountable, concrete, abstract
- d) Сполучники та частки

4. Яка морфологічна категорія іменника відображає рід?

- a) Number
- b) Gender
- c) Case
- d) Declension

5. Яка морфологічна категорія іменника відображає відмінок?

- a) Number
- b) Gender
- c) Case
- d) Class

6. Countable noun – це:

- a) Іменник, що позначає лише абстрактне поняття
- b) Іменник, який можна порахувати і вжити з числівником
- c) Іменник, який є власною назвою
- d) Іменник без граматичних категорій

7. Abstract noun – це:

- a) Іменник, що позначає конкретний предмет
- b) Іменник, що позначає особу
- c) Іменник, що позначає поняття, стан або явище
- d) Proper noun

8. Яка з категорій є ізоморфною для англійської та української мов?

- a) Синтаксична функція в реченні
- b) Відмінок та число у схожих конструкціях
- c) Артиклі
- d) Фонетична форма

9. Proper noun – це:

- a) Іменник, що позначає узагальнені поняття
- b) Іменник, що позначає власні назви
- c) Лексична одиниця без значення
- d) Іменник, що завжди злічуваним

10. Для чого складають порівняльні таблиці класів іменників?

- a) Щоб запам'ятати наголос
- b) Щоб скласти словники однієї мови
- c) Щоб виявити типологічні закономірності та ізоморфні і аломорфні ознаки у двох мовах
- d) Щоб навчити перекладати тексти

Ключі: 1-b, 2-b, 3-с, 4-b, 5-с, 6-b, 7-с, 8-b, 9-b, 10-с.

Тема 10: The category of number and its realization in the contrasted languages. The expression of number and quantity in the contrasted languages. Singularia tantum/pluralia tantum nouns.

Мета – ознайомити здобувачів із категорією числа в англійській та українській мовах, способами вираження числа та кількості, а також особливостями іменників singularia tantum і pluralia tantum, розвивати аналітичне мислення, вміння порівнювати граматичні категорії числа та кількості в різних мовах, визначати закономірності та відмінності.

План теоретичного викладу:

1. The category of number and its realization in the contrasted languages.
2. The expression of number and quantity in the contrasted languages.
3. Singularia tantum/pluralia tantum nouns.

Опорні поняття: number, singular, plural, singularia tantum, pluralia tantum, countable nouns, uncountable nouns, quantity, grammatical category, morphological realization, noun classes, cross-linguistic comparison, typology, singular form, plural form, numeral expressions, comparative analysis.

Практична робота:

- розкрити теоретичні питання;

- підібрати по 10 іменників з англійської та української мов, визначити їх число (*singular/plural*), скласти таблицю зі співвідношенням форм та відмітити *singularia tantum* і *pluralia tantum*;

- підготувати таблицю зі способами вираження кількості в двох мовах (артиклі, числівники, контекстуальні ознаки), порівняти ізоморфні та аломорфні риси;

- скласти міні-презентацію або схему, що відображає категорію числа, особливості *singularia/pluralia tantum* та вираження кількості в англійській та українській мовах.

Тести з теми:

1. Що означає категорія числа в іменниках?

- a) Лексичне значення слова
- b) Здатність іменника позначати один або кілька предметів
- c) Його рід
- d) Його стиль

2. *Singularia tantum* – це:

- a) Іменники, що вживаються тільки у множині
- b) Іменники, що вживаються тільки в однині
- c) Злічувані іменники
- d) *Proper nouns*

3. *Pluralia tantum* – це:

- a) Іменники, що вживаються тільки в однині
- b) Іменники, які можуть бути обома числами
- c) Іменники, що вживаються тільки у множині
- d) Незлічувані іменники

4. Як виражається число у словах англійської та української мов?

- a) Тільки артиклями
- b) Формою слова та контекстом
- c) Лексичним значенням
- d) Тільки числівниками

5. Countable nouns – це:

- a) Іменники, які не можна порахувати
- b) Іменники, які можна порахувати і вжити з числівником
- c) Singularia tantum
- d) Pluralia tantum

6. Uncountable nouns – це:

- a) Іменники, які можна порахувати
- b) Іменники, які не можна порахувати, вживаються тільки в однині
- c) Pluralia tantum
- d) Proper nouns

7. Яка категорія відображає множину іменника?

- a) Gender
- b) Case
- c) Number
- d) Class

8. Для чого аналізують singularia/pluralia tantum у контрастивному аспекті?

- a) Щоб навчитися перекладати казки
- b) Щоб вивчати фонетику
- c) Щоб виявити типологічні закономірності у вираженні числа

d) Щоб запам'ятати словники

9. Які іменники в англійській мові часто є *pluralia tantum*?

- a) Desk, chair
- b) Scissors, trousers, glasses
- c) Table, book
- d) Cat, dog

10. *Singularia tantum* в українській мові – це, наприклад:

- a) Руки, очі
- b) Молоко, повітря, золото
- c) Книги, столи
- d) Друзі, колеги

Ключі: 1-b, 2-b, 3-с, 4-b, 5-b, 6-b, 7-с, 8-с, 9-b, 10-b.

Тема 11: The adjective in the contrasted languages, grading of adjectives. Full and base adjectives. Suffixes of adjectives. The numeral and its classes in the contrasted languages.

Мета – ознайомити здобувачів із прикметниками та числівниками у порівняльному аспекті англійської та української мов, типами та градацією прикметників, відмінностями між повними та базовими прикметниками, суфіксами прикметників, а також класами числівників, розвивати аналітичне мислення, уміння порівнювати граматичні категорії прикметників і числівників у різних мовах, визначати закономірності та відмінності.

План теоретичного викладу:

1. The adjective in the contrasted languages, grading of adjectives.
2. Full and base adjectives.
3. Suffixes of adjectives.
4. The numeral and its classes in the contrasted languages.

Опорні поняття: adjective, full adjective, base adjective, grading of adjectives, comparative, superlative, suffixes of adjectives, derivational suffixes, numeral, cardinal numeral, ordinal numeral, collective numeral, multiplicative numeral, classes of numerals, morphological categories, cross-linguistic comparison, typology, contrastive analysis, noun modification, agreement.

Практична робота:

- розкрити теоретичні питання;
- взяти по 10 прикметників англійською та українською мовами, визначити їх як базові чи повні, скласти таблицю порівняння, відмітити спосіб утворення ступеня порівняння;
 - взяти 10 числівників кожної мови, класифікувати їх на cardinal, ordinal, collective, multiplicative, скласти порівняльну таблицю;
 - підготувати схему або презентацію, що відображає класи прикметників і числівників, їх морфологічні категорії та типологічні відмінності у двох мовах.

Тести з теми:

1. Що таке базовий (base) прикметник?
 - а) Прикметник у формі вищого ступеня

- b) Прикметник у початковій, загальній формі
- c) Прикметник із суфіксом
- d) Іменник

2. Що таке повний (full) прикметник?

- a) Прикметник без порівняння
- b) Прикметник із формами ступенів порівняння
- c) Іменник
- d) Прислівник

3. Які ступені порівняння прикметників існують?

- a) Singular, plural, dual
- b) Positive, comparative, superlative
- c) Base, full
- d) Cardinal, ordinal

4. Яка функція суфіксів прикметників?

- a) Вказувати рід і відмінок
- b) Утворювати прикметники від іменників та інші похідні форми
- c) Позначати число
- d) Позначати клас іменника

5. Cardinal numeral – це:

- a) Порядковий числівник
- b) Кількісний числівник, що позначає точну кількість
- c) Множинний іменник
- d) Суфікс прикметника

6. Ordinal numeral – це:

- a) Кількісний числівник
- b) Порядковий числівник, що позначає порядок предметів
- c) Прислівник
- d) Базовий прикметник

7. Collective numeral – це:

- a) Числівник, що позначає одну одиницю
- b) Числівник, що позначає групу або сукупність
- c) Порядковий числівник
- d) Ступінь прикметника

8. Multiplicative numeral – це:

- a) Числівник, що позначає кратність або повторення
- b) Порядковий числівник
- c) Базовий прикметник
- d) Прислівник

9. Приклад ступеня порівняння прикметника в англійській мові:

- a) tall → the tallest
- b) tall → taller → the tallest
- c) tall → talling
- d) tall → tallness

10. Для чого в контрастивному аналізі порівнюють прикметники і числівники двох мов?

- a) Щоб навчитися фонетиці
- b) Щоб перекладати тексти
- c) Щоб виявити типологічні закономірності, узгодження і морфологічні особливості
- d) Щоб запам'ятати словники

Ключі: 1-b, 2-b, 3-b, 4-b, 5-b, 6-b, 7-b, 8-a, 9-b, 10-c.

Тема 12: The pronoun in the contrasted languages, its morphological nature and classes.

Мета – ознайомити здобувачів із займенником у порівняльному аспекті англійської та української мов, його морфологічною природою та класами (особові, вказівні, питальні, відносні, неозначені тощо), розвивати аналітичне мислення, уміння класифікувати займенники, порівнювати їхні морфологічні форми та функції у різних мовах.

План теоретичного викладу:

1. The pronoun in the contrasted languages.
2. The pronoun, its morphological nature and classes

Опорні поняття: pronoun, personal pronoun, possessive pronoun, reflexive pronoun, demonstrative pronoun, interrogative pronoun, relative pronoun, indefinite pronoun, morphological nature, grammatical category, gender, number, case, person, classes of pronouns, cross-linguistic comparison, typology, contrastive analysis, agreement, syntactic function.

Практична робота:

- розкрити теоретичні питання;
- взяти по 10 займенників англійською та українською мовами, визначити їхній клас (personal, demonstrative, relative, interrogative, indefinite, reflexive), скласти порівняльну таблицю;

- скласти короткий текст англійською та українською, виділити займенники, визначити їхню форму (number, gender, case, person), порівняти граматичні категорії;

- скласти схему або презентацію, що показує класи займенників, їх морфологічні категорії та типологічні відмінності в англійській та українській мовах.

Тести з теми:

1. Що вивчає морфологічна природа займенника?

- a) Лексичне значення слова
- b) Його граматичні форми (рід, число, відмінок, особа) та узгодження з іменниками
- c) Тільки фонетику
- d) Його вживання у текстах

2. Personal pronoun – це:

- a) Займенник, що позначає кількість предметів
- b) Особовий займенник, що позначає особу або групу осіб
- c) Вказівний займенник
- d) Питальний займенник

3. Demonstrative pronoun – це:

- a) Питальний займенник
- b) Особовий займенник
- c) Вказівний займенник, що вказує на предмет або особу
- d) Неозначений займенник

4. Interrogative pronoun використовується для:

- a) Вказівки на предмет
- b) Постановлення питань
- c) Позначення особи
- d) Утворення множини

5. Relative pronoun – це:

- a) Займенник, що вживається тільки в однині
- b) Відносний займенник, який вводить підрядні речення
- c) Питальний займенник
- d) Неозначений займенник

6. Indefinite pronoun – це:

- a) Займенник, що позначає конкретну особу
- b) Неозначений займенник, що позначає невизначені предмети чи особи
- c) Вказівний займенник
- d) Reflexive pronoun

7. Reflexive pronoun – це:

- a) Особовий займенник
- b) Вказівний займенник
- c) Займенник, що вказує на дію, спрямовану на самого суб'єкта
- d) Питальний займенник

8. Які категорії морфології займенника відрізняють його в англійській та українській мовах?

- a) Лексичне значення та стиль
- b) Рід, число, відмінок, особа
- c) Артиклі та наголос
- d) Фонетична довжина

9. Особливість порівняльного аналізу займенників у двох мовах полягає у:

- a) Вивченні фонетики
- b) Виявленні ізоморфних та аломорфних форм та граматичних категорій
- c) Вивченні словникового запасу
- d) Виключно перекладі

10. Для чого складають порівняльні таблиці класів займенників?

- a) Щоб вивчити стиль мови
- b) Щоб перекладати оповідання
- c) Щоб виявити типологічні закономірності та морфологічні відмінності у двох мовах
- d) Щоб запам'ятати слова

Ключі: 1-b, 2-b, 3-с, 4-b, 5-b, 6-b, 7-с, 8-b, 9-b, 10-с.

Тема 13: The verb: isomorphic and allomorphic features in the system of morphological categories of the verb. Realization of the categories of person, number, tense, voice, aspect, mood in the contrasted languages.

Мета – ознайомити здобувачів із морфологічними категоріями дієслова в англійській та українській мовах, їх ізоморфними та аломорфними ознаками, способами реалізації категорій особи, числа, часу, способу, виду та стану дієслова, розвивати аналітичне мислення, уміння порівнювати граматичні категорії дієслова у двох мовах, визначати закономірності та відмінності.

План теоретичного викладу:

1. The verb: isomorphic and allomorphic features in the system of morphological categories of the verb.
2. Realization of the categories of person, number, tense, voice, aspect, mood in the contrasted languages.

Опорні поняття: verb, isomorphic features, allomorphic features, person, number, tense, voice, aspect, mood, indicative, imperative, subjunctive, perfective, imperfective, cross-linguistic comparison, typology, contrastive analysis, morphological categories, conjugation, agreement, aspectual pairs.

Практична робота:

- розкрити теоретичні питання;
- скласти короткий текст українською, виділити дієслова, перекласти англійською, проаналізувати їх граматичні категорії та відмінності у формоутворенні;
- скласти схему або презентацію, що відображає категорії дієслова, їх морфологічні особливості та типологічні відмінності в англійській та українській мовах.

Тести з теми:

1. Що таке ізоморфні ознаки дієслова?
 - a) Форми дієслова, що відрізняються у двох мовах
 - b) Форми дієслова, що збігаються за граматичними категоріями у двох мовах
 - c) Лексичне значення дієслова
 - d) Тільки форми минулого часу
2. Allomorphic features – це:

- a) Форми дієслова, що збігаються у двох мовах
- b) Форми дієслова, що варіюють і відрізняються між мовами або всередині мови
- c) Іменники у множині
- d) Прикметники із суфіксом

3. Які категорії дієслова виражають особу?

- a) Tense
- b) Person
- c) Number
- d) Aspect

4. Що відображає категорія числа у дієсловах?

- a) Рід іменника
- b) Чи дієслово відноситься до однієї чи кількох осіб/предметів
- c) Відмінок
- d) Час

5. Які категорії відображають часову характеристику дієслова?

- a) Voice
- b) Tense
- c) Mood
- d) Aspect

6. Яка категорія показує, чи дія спрямована на об'єкт, суб'єкт або відбувається сама?

- a) Mood
- b) Tense
- c) Voice
- d) Number

7. Aspect у дієсловах показує:

- a) Особу виконавця
- b) Чи дія завершена (perfective) або триває/незавершена (imperfective)
- c) Час
- d) Рід

8. Mood (спосіб) дієслова включає:

- a) Perfective та imperfective
- b) Indicative, imperative, subjunctive
- c) Singular та plural
- d) Person та number

9. У чому полягає контрастивний аналіз дієслів у двох мовах?

- a) Вивчення лексики
- b) Порівняння граматичних категорій і форм дієслова для виявлення типологічних закономірностей
- c) Підрахунок слів у тексті
- d) Вивчення фонетики

10. Який приклад аломорфної ознаки дієслова?

- a) walk → walked, go → went
- b) run → ran, speak → spoke
- c) cat → cats
- d) happy → happier

Ключі: 1-b, 2-b, 3-b, 4-b, 5-b, 6-c, 7-b, 8-b, 9-b, 10-b.

Тема 14: Isomorphic and allomorphic features in the forms of morphological categories. The category of tense and aspect in the contrasted languages.

Мета – ознайомити здобувачів з ізоморфними та аломорфними ознаками у формах морфологічних категорій дієслова, зокрема з категоріями часу (tense) та виду (aspect) в англійській та українській мовах, розвивати навички аналізу та порівняння морфологічних форм, уміння визначати закономірності використання часу та виду дієслова.

План теоретичного викладу:

1. Isomorphic and allomorphic features in the forms of morphological categories.
2. The category of tense and aspect in the contrasted languages.

Опорні поняття: isomorphic features, allomorphic features, morphological categories, verb forms, tense, aspect, perfective, imperfective, present tense, past tense, future tense, cross-linguistic comparison, contrastive analysis, typology, auxiliary verbs, inflection, conjugation, regular verbs, irregular verbs.

Практична робота:

- розкрити теоретичні питання;
- виписати 10 речень англійською, визначити часи дієслів (present, past, future) і вид (perfective/imperfective), скласти порівняльну таблицю із зазначенням ізоморфних та аломорфних форм;

- скласти таблицю морфологічних категорій дієслова (tense, aspect) із прикладами англійських та українських дієслів, проаналізувати їх ізоморфні та аломорфні риси;

- підготувати презентацію або схему, що відображає реалізацію категорій часу та виду в двох мовах, зазначити типологічні відмінності.

Тести з теми:

1. Що таке ізоморфні ознаки морфологічних форм?

- a) Форми, що відрізняються у двох мовах
- b) Форми, що збігаються за граматичними категоріями у двох мовах
- c) Тільки фонетичні особливості
- d) Лексичні значення

2. Allomorphic features – це:

- a) Форми дієслова, що збігаються у двох мовах
- b) Форми іменників
- c) Форми, що варіюють і відрізняються між мовами або всередині мови
- d) Прикметники

3. Що вивчає категорія “tense” у дієслові?

- a) Число та рід
- b) Час дії (present, past, future)
- c) Вид дії
- d) Спосіб дії

4. Категорія “aspect” показує:

- a) Дія відбувалася одноразово чи регулярно

- b) Чи дія завершена (perfective) або триває/незавершена (imperfective)
- c) Рід іменника
- d) Особи виконавця

5. Який час англійського дієслова відповідає категорії майбутнього часу?

- a) Past
- b) Present
- c) Future
- d) Perfect

6. Perfective aspect у українській мові:

- a) Позначає незавершену дію
- b) Позначає дію, що відбувається регулярно
- c) Позначає завершену дію
- d) Позначає майбутнє

7. Imperfective aspect в українській мові:

- a) Позначає завершену дію
- b) Позначає тривалу або повторювану дію
- c) Позначає минуле
- d) Позначає спосіб дії

8. Який приклад аломорфної ознаки дієслова?

- a) walk → walked / go → went
- b) run → ran
- c) speak → spoke / go → went
- d) happy → happier

9. Для чого проводять контрастивний аналіз часу та виду у двох мовах?

- a) Щоб перекладати оповідання
- b) Вивчати фонетику
- c) Щоб виявити ізоморфні та аломорфні ознаки та типологічні закономірності
- d) Щоб запам'ятати слова

10. Які форми дієслова зазвичай порівнюють у контрастивному аналізі?

- a) Іменники та прикметники
- b) Форми за часом, видом, способом, особою та числом
- c) Лексичні значення
- d) Суфікси прикметників

Ключі: 1-b, 2-с, 3-b, 4-b, 5-с, 6-с, 7-b, 8-с, 9-с, 10-b.

Тема 15: Isomorphic and allomorphic features of the adverb in the contrasted languages. Classification of adverbs, degrees of comparison, functions of adverbs.

Мета – ознайомити здобувачів із морфологічними особливостями прислівника в англійській та українській мовах, його ізоморфними та аломорфними ознаками, класифікацією, ступенями порівняння та функціями, розвивати аналітичне мислення, уміння порівнювати граматичні категорії прислівників у двох мовах, визначати закономірності та відмінності.

План теоретичного викладу:

1. Isomorphic and allomorphic features of the adverb in the contrasted languages
2. Classification of adverbs, degrees of comparison, functions of adverbs.

Опорні поняття: adverb, isomorphic features, allomorphic features, classification of adverbs, manner adverb, place adverb, time adverb, degree adverb, frequency adverb, comparative degree, superlative degree, functions of adverbs, modification, adverbial phrase, cross-linguistic comparison, contrastive analysis, typology, morphological categories.

Практична робота:

- розкрити теоретичні питання;
- виписати по 10 прислівників англійською та українською мовами, визначити їх класифікацію (manner, place, time, degree, frequency) і скласти порівняльну таблицю;
 - скласти вправу на перетворення прикметників у прислівники та навпаки в обох мовах, порівняти способи утворення;
 - підготувати схему або презентацію, що показує класи прислівників, їх ступені порівняння та функції, відзначити типологічні відмінності між англійською та українською мовами.

Тести з теми:

1. Що вивчають ізоморфні ознаки прислівника?
 - a) Лексичне значення слова
 - b) Форми прислівника, що збігаються за граматичними ознаками в англійській та українській мовах
 - c) Тільки фонетичну структуру
 - d) Вживання у фразеологізмах

2. Allomorphic features прислівника – це:
 - a) Форми, що збігаються у двох мовах

- b) Форми, що варіюють і відрізняються між мовами або в межах мови
- c) Лексичне значення
- d) Ступені порівняння прикметників

3. Manner adverb – це прислівник, що:

- a) Вказує на місце дії
- b) Вказує на спосіб виконання дії
- c) Вказує на час дії
- d) Позначає частоту дії

4. Time adverb – це:

- a) Прислівник, що позначає спосіб дії
- b) Прислівник, що вказує на час дії
- c) Прислівник ступеня
- d) Прислівник частоти

5. Degree adverb використовується для:

- a) Порівняння прикметників і прислівників
- b) Позначення часу
- c) Вираження ступеня ознаки або дії
- d) Вказівки на місце

6. Comparative degree прислівника показує:

- a) Найвищий ступінь якості
- b) Більш виражену якість порівняно з іншою
- c) Початковий рівень якості
- d) Частоту дії

7. Superlative degree прислівника показує:

- a) Початковий ступінь
- b) Середній ступінь
- c) Найвищий ступінь якості
- d) Частоту виконання дії

8. Frequency adverb – це:

- a) Прислівник способу дії
- b) Прислівник, що вказує, як часто відбувається дія
- c) Прислівник часу
- d) Прислівник місця

9. Яка функція прислівника у реченні?

- a) Вказує на рід і число іменника
- b) Модифікує дієслово, прикметник або інший прислівник, уточнює обставини дії
- c) Виконує роль підмета
- d) Заміщує іменник

10. Для чого складають порівняльні таблиці прислівників двох мов?

- a) Щоб запам'ятати словниковий запас
- b) Щоб перекладати тексти
- c) Щоб виявити ізоморфні та аломорфні ознаки та типологічні закономірності
- d) Щоб визначити рід іменників

Ключі: 1-b, 2-b, 3-b, 4-b, 5-с, 6-b, 7-с, 8-b, 9-b, 10-с.

Тема 16: Typologic characteristics of the preposition. Isomorphism and allomorphy in the functions of prepositions.

Мета – ознайомити здобувачів із типологічними характеристиками прийменника в англійській та українській мовах, його граматичними функціями та ізоморфними й аломорфними ознаками, розвивати вміння аналізувати функції прийменників у різних мовах, порівнювати їх синтаксичні та семантичні особливості.

План теоретичного викладу:

1. Typologic characteristics of the preposition.
2. Isomorphism and allomorphy in the functions of prepositions.

Опорні поняття: preposition, typologic characteristics, functional parts of speech, isomorphic features, allomorphic features, syntactic function, semantic role, government, case government, prepositional phrase, spatial relations, temporal relations, abstract relations, cross-linguistic comparison, contrastive analysis, typology.

Практична робота:

- розкрити теоретичні питання;
- виписати по 15 прийменників з англійської та української мов, класифікувати їх за значенням (spatial, temporal, abstract), скласти порівняльну таблицю;
- скласти схему «preposition → syntactic function → semantic relation» для обох мов і порівняти типологічні відмінності.

Тести з теми:

1. Прийменник належить до:

- a) Самостійних частин мови
- b) Змінних частин мови
- c) Службових частин мови
- d) Модальних слів

2. Основна функція прийменника полягає у тому, що він:

- a) Називає предмет
- b) Виражає ознаку предмета
- c) Встановлює синтаксичні та семантичні відношення між словами
- d) Замінює дієслово

3. Isomorphic features of prepositions – це:

- a) Повністю різні функції прийменників у двох мовах
- b) Подібні функції та значення прийменників у різних мовах
- c) Лексичні відмінності між словами
- d) Відсутність прийменників у мові

4. Allomorphic features of prepositions – це:

- a) Спільні граматичні ознаки
- b) Однакове керування в обох мовах
- c) Відмінності у функціях, формі або керуванні прийменників
- d) Однаковий порядок слів

5. Прийменники можуть виражати відношення:

- a) Лише просторові
- b) Лише часові
- c) Просторові, часові та абстрактні
- d) Тільки причинні

6. У чому полягає відмінність керування прийменників в англійській та українській мовах?

- a) В англійській мові прийменники не вживаються
- b) В українській мові немає відмінків
- c) В українській мові прийменник керує певним відмінком, а в англійській – фіксованою формою
- d) В обох мовах керування повністю однакове

7. Prepositional phrase – це:

- a) Складнопідрядне речення
- b) Прийменникова конструкція, що складається з прийменника та залежного слова
- c) Дієслівна форма
- d) Прикметниковий зворот

8. Просторові прийменники виражають:

- a) Час виконання дії
- b) Причину дії
- c) Місце або напрямок дії
- d) Частоту дії

9. Для чого застосовується контрастивний аналіз прийменників?

- a) Для вивчення орфографії
- b) Для виявлення ізоморфних та аломорфних ознак у різних мовах
- c) Для створення словників
- d) Для аналізу стилю тексту

10. Типологічна характеристика прийменника включає:

- a) Лише його переклад
- b) Лише фонетичні особливості
- c) Його функції, значення та роль у структурі речення
- d) Лише історію походження

Ключі: 1-с, 2-с, 3-в, 4-с, 5-с, 6-с, 7-в, 8-с, 9-в, 10-с.

Тема 17: Typologic characteristics of interjections in the contrasted languages.

Мета – ознайомити здобувачів із типологічними характеристиками вигуків в англійській та українській мовах, їх морфологічною природою, семантикою та функціями у мовленні, розвивати вміння здійснювати контрастивний аналіз вигуків, визначати ізоморфні та аломорфні ознаки, аналізувати їх роль у комунікації

План теоретичного викладу:

1. Typologic characteristics of interjections in the contrasted languages.

Опорні поняття: interjection, typologic characteristics, functional parts of speech, emotive meaning, expressive function, communicative function, primary interjections, secondary interjections, isomorphic features, allomorphic features, discourse markers, exclamatory utterance, pragmatic meaning, cross-linguistic comparison, contrastive analysis.

Практична робота:

- розкрити теоретичне питання;
- виписати по 15 вигуків з англійської та української мов, класифікувати їх як primary або secondary interjections, визначити їх емоційне значення;

- підготувати коротку презентацію про прагматичну функцію вигуків у різних типах мовлення (усному, художньому, розмовному).

Тести з теми:

1. Вигук належить до:

- a) Самостійних частин мови
- b) Змінних частин мови
- c) Службових або особливих незмінних частин мови
- d) Числівників

2. Основна функція вигуку:

- a) Називати предмет
- b) Виразити емоції, волевиявлення або реакцію мовця
- c) Узгоджувати слова в реченні
- d) Позначати кількість

3. Primary interjections – це:

- a) Слова, що утворилися від інших частин мови
- b) Первинні вигуки, які не пов'язані з іншими частинами мови
- c) Дієслова у формі наказового способу
- d) Прислівники

4. Secondary interjections – це:

- a) Слова інших частин мови, що вживаються як вигуки
- b) Числівники
- c) Займенники
- d) Прийменники

5. Isomorphic features of interjections – це:

- a) Повна відсутність вигуків у мові
- b) Подібні способи вираження емоцій у різних мовах
- c) Різна вимова
- d) Різна орфографія

6. Allomorphic features of interjections – це:

- a) Спільні функції
- b) Національно-специфічні або відмінні форми та значення вигуків
- c) Однакове написання
- d) Спільна етимологія

7. Вигуки можуть виконувати:

- a) Синтаксичну функцію підмета
- b) Прагматичну та експресивну функцію
- c) Функцію означення
- d) Функцію додатка

8. До типологічного аналізу вигуків належить:

- a) Аналіз лише їх вимови
- b) Порівняння їх функцій, значень і форм у різних мовах
- c) Вивчення історії літератури
- d) Підрахунок слів у тексті

9. Вигуки найчастіше використовуються у:

- a) Науковому стилі
- b) Розмовному та художньому мовленні
- c) Діловому стилі
- d) Офіційних документах

10. Прагматичне значення вигуку пов'язане з:

- a) Граматичним родом
- b) Числом
- c) Комунікативною ситуацією та емоційною реакцією мовця
- d) Відмінком

Ключі: 1-с, 2-б, 3-б, 4-а, 5-б, 6-б, 7-б, 8-б, 9-б, 10-с.

Тема 18: Typologic characteristics of conjunctions in the contrasted languages.

Мета – ознайомити здобувачів із типологічними характеристиками сполучників в англійській та українській мовах, їх морфологічною природою, класифікацією та функціями у структурі речення, розвивати вміння здійснювати контрастивний аналіз сполучників, визначати ізоморфні та аломорфні ознаки, аналізувати їхню роль у побудові простих і складних речень.

План теоретичного викладу:

1. Typologic characteristics of conjunctions in the contrasted languages.

Опорні поняття: conjunction, typologic characteristics, coordinating conjunction, subordinating conjunction, correlative conjunction, functional parts of speech, syntactic connection, clause, compound sentence, complex sentence, isomorphic features, allomorphic features, semantic relations, cross-linguistic comparison, contrastive analysis, syntactic structure.

Практична робота:

- розкрити теоретичне питання;

- придумати 5 складносурядних та складнопідрядних речень українською, перекласти англійською, визначити тип сполучника та семантичні відношення (причина, умова, протиставлення, додавання);

- побудувати схему «conjunction → type of clause → semantic relation» для англійської та української мов і порівняти типологічні особливості.

Тести з теми:

1. Сполучник належить до:

- a) Самостійних частин мови
- b) Змінних частин мови
- c) Службових частин мови
- d) Числівників

2. Основна функція сполучника:

- a) Називати предмет
- b) З'єднувати слова, словосполучення та частини речення
- c) Виразити ознаку
- d) Позначати кількість

3. Coordinating conjunctions з'єднують:

- a) Головну і підрядну частини
- b) Рівноправні частини речення або однорідні члени
- c) Підмет і присудок
- d) Іменник і прикметник

4. Subordinating conjunctions вводять:

- a) Однорідні члени

- b) Підрядні частини складного речення
- c) Звертання
- d) Вставні слова

5. Correlative conjunctions – це:

- a) Одинарні сполучники
- b) Парні сполучники, що вживаються разом
- c) Прийменники
- d) Частки

6. Isomorphic features of conjunctions – це:

- a) Повна відсутність сполучників
- b) Подібні функції та типи сполучників у різних мовах
- c) Відмінності у вимові
- d) Різна орфографія

7. Allomorphic features of conjunctions – це:

- a) Спільні синтаксичні функції
- b) Відмінності у структурі або вживанні сполучників
- c) Однакові граматичні ознаки
- d) Однакове значення

8. Сполучники можуть виражати семантичні відношення:

- a) Лише часу
- b) Лише причини
- c) Причини, умови, протиставлення, додавання тощо
- d) Лише простору

9. Контрастивний аналіз сполучників передбачає:

- a) Лише переклад
- b) Порівняння їх функцій і структури у двох мовах
- c) Аналіз фонетики
- d) Вивчення історії мови

10.Сполучники відіграють важливу роль у:

- a) Формуванні роду іменника
- b) Утворенні ступенів порівняння
- c) Побудові складних речень й логічній організації тексту
- d) Утворенні множини

Ключі: 1-с, 2-б, 3-б, 4-б, 5-б, 6-б, 7-б, 8-с, 9-б, 10-с.

Тема 19: The category of definiteness/indefiniteness and its realization in the contrasted languages. Typology of the types of sentences in the contrasted languages. Classification of sentences in the contrasted languages. Isomorphism and allomorphy in the appositive attributes in the contrasted languages.

Мета – ознайомити здобувачів із категорією означеності/неозначеності в англійській та українській мовах, способами її вираження; розкрити типологію та класифікацію речень у контрастивному аспекті; з'ясувати ізоморфні та аломорфні ознаки прикладки (appositive attributes) у двох мовах, розвивати вміння здійснювати контрастивний аналіз синтаксичних категорій, визначати спільні та відмінні риси у способах вираження граматичних значень.

План теоретичного викладу:

1. The category of definiteness/indefiniteness and its realization in the contrasted languages.

2. Typology of the types of sentences in the contrasted languages.
3. Classification of sentences in the contrasted languages.
4. Isomorphism and allomorphy in the appositive attributes in the contrasted languages.

Опорні поняття: definiteness, indefiniteness, article, zero article, demonstrative pronoun, sentence typology, classification of sentences, simple sentence, compound sentence, complex sentence, declarative sentence, interrogative sentence, imperative sentence, exclamatory sentence, appositive attribute, syntactic structure, isomorphic features, allomorphic features, cross-linguistic comparison, contrastive analysis.

Практична робота:

- розкрити теоретичне питання;
- проаналізувати текст англійською, перекласти його українською мовою, визначити способи вираження означеності/неозначеності (articles, word order, context, lexical means);
- виписати приклади прикладки (appositive attributes) в англійській та українській мовах, визначити їхню позицію та синтаксичну роль.

Тести з теми:

1. Категорія означеності/неозначеності в англійській мові найчастіше виражається за допомогою:

- a) Відмінків
- b) Артиклів
- c) Наголосу
- d) Суфіксів

2. В українській мові категорія означеності виражається:

- a) Лише артиклями
- b) Контекстом, порядком слів та лексичними засобами
- c) Часом дієслова
- d) Закінченням прикметника

3. Simple sentence – це:

- a) Речення з двома граматичними основами
- b) Речення з однією граматичною основою
- c) Речення з підрядною частиною
- d) Безособове речення

4. Compound sentence складається з:

- a) Однієї частини
- b) Двох або більше рівноправних частин
- c) Головної та підрядної частини
- d) Лише підрядних частин

5. Complex sentence містить:

- a) Однорідні члени
- b) Головну та підрядну частини
- c) Лише вигуки
- d) Одне слово

6. Declarative sentence – це речення:

- a) Спонукальне
- b) Питальне
- c) Розповідне

d) Окличне

7. Appositive attribute – це:

- a) Присудок
- b) Прикладка, що уточнює або пояснює іменник
- c) Додаток
- d) Обставина

8. Isomorphic features in sentence typology – це:

- a) Повна відсутність подібностей
- b) Спільні структурні ознаки речень у різних мовах
- c) Лексичні відмінності
- d) Різна вимова

9. Allomorphic features – це:

- a) Однакові граматичні структури
- b) Відмінні способи вираження граматичних категорій
- c) Спільна лексика
- d) Однакова пунктуація

10. Типологічна класифікація речень передбачає:

- a) Лише переклад
- b) Порівняння їхньої структури, функції та семантики
- c) Аналіз фонетики
- d) Вивчення орфографії

Ключі: 1-b, 2-b, 3-b, 4-b, 5-b, 6-с, 7-b, 8-b, 9-b, 10-b.

Тема 20: Typology of the complex sentences in the contrasted languages.

Typology of the compound sentences in the contrasted languages.

Мета – ознайомити здобувачів із типологічними характеристиками складнопідрядних (complex) та складносурядних (compound) речень в англійській та українській мовах, їх структурними моделями та семантичними відношеннями, розвивати вміння здійснювати контрастивний аналіз синтаксичних конструкцій, визначати ізоморфні та аломорфні ознаки в структурі складних речень.

План теоретичного викладу:

1. Typology of the complex sentences in the contrasted languages.
2. Typology of the compound sentences in the contrasted languages.

Опорні поняття: complex sentence, compound sentence, clause, main clause, subordinate clause, coordinating conjunction, subordinating conjunction, clause hierarchy, syntactic structure, semantic relations, cause clause, conditional clause, temporal clause, relative clause, isomorphic features, allomorphic features, cross-linguistic comparison, contrastive analysis, sentence typology.

Практична робота:

- розкрити теоретичне питання;
- порівняти засоби зв'язку в compound sentences (coordinating conjunctions) в англійській та українській мовах;
- перекласти 10 складних речень, звернувши увагу на порядок частин речення та тип підрядності.

Тести з теми:

1. Compound sentence складається з:

- a) Головної та підрядної частини
- b) Двох або більше рівноправних частин
- c) Однієї граматичної основи
- d) Лише підрядних частин

2. Complex sentence містить:

- a) Лише однорідні члени
- b) Головну та одну або кілька підрядних частин
- c) Два підмети
- d) Лише вигуки

3. Підрядна частина у complex sentence залежить від:

- a) Додатка
- b) Іншої підрядної частини
- c) Головної частини
- d) Прийменника

4. Coordinating conjunctions використовуються у:

- a) Complex sentences
- b) Compound sentences
- c) Простих реченнях
- d) Безсполучникових конструкціях

5. Subordinating conjunctions вводять:

- a) Однорідні члени
- b) Підрядні частини речення

- c) Вигуки
- d) Частки

6. Isomorphic features у типології складних речень – це:

- a) Відсутність подібностей
- b) Спільні структурні моделі в обох мовах
- c) Різна пунктуація
- d) Лексичні відмінності

7. Allomorphic features – це:

- a) Однакова структура
- b) Відмінності у порядку слів або способах підрядності
- c) Спільні сполучники
- d) Однакові частини мови

8. Cause clause виражає:

- a) Умову
- b) Час
- c) Причину
- d) Мету

9. Relative clause зазвичай виконує функцію:

- a) Присудка
- b) Означення (атрибутивну функцію)
- c) Додатка
- d) Обставини способу дії

10. Типологічний аналіз складних речень передбачає:

- a) Лише переклад

- b) Порівняння їх структури, типів зв'язку та семантичних відношень
- c) Аналіз вимови
- d) Вивчення орфографії

Ключі: 1-b, 2-b, 3-с, 4-b, 5-b, 6-b, 7-b, 8-с, 9-b, 10-b.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Мірончук Т. А., Одарчук Н. А., Рогатюк А. Є. Практикум перекладу. Луцьк : ВІЕМ, 2012. 40 с.
2. Одарчук Н. А., Єфремова Н. В. Навчально-методичний комплекс з теоретичного курсу «Порівняльна типологія». Луцьк : Вежа-Друк, 2021. 56 с.
3. Хомицька І. Контрастивна стилістика англійської та української мов: навч. посібник. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2014. 292 с.
4. Karamysheva I. D. Contrastive Grammar of English and Ukrainian Languages : textbook. Vinnytsia : Nova Knyha Publishers, 2017. 336 p.

Додаткова:

- Верба Л. Г. Порівняльна лексикологія англійської та української мов. Посібник для перекладацьких відділень вузів. Вінниця : Нова книга, 2003. 160 с.
- Деменчук О. В. Порівняльна лексикологія української та англійської мов. Рівне: “Перспектива”, 2005. 165 с.
- Дубенко О.Ю. Порівняльна стилістика англійської та української мов. Вінниця: Нова книга, 2005. 224 с.
- Корунець І. В. Порівняльна типологія англійської та української мов. Навчальний посібник. Вінниця : Нова Книга, 2003. 459 с.
- Мірончук Т. А. Збірник вправ з порівняльної граматики англійської та української мов. Навч. посіб. для студ. вищих навч. заклад. К. : МАУП, 2005. 128 с.
- Сучасна українська літературна мова / За ред. І.К. Білодіда. – К.: Наук. думка, 1969-1973. – Т. 1-4.
- Kukharenko V. A. A book of Practice in Stylistics. Vinnytsia : “Nova Knyha”, 2003. 160 p.

Інтернет-ресурси:

1. Бібліотека Житомирського державного університету імені Івана Франка: режим доступу: <http://irbis.zu.edu.ua>
2. Національна бібліотека України імені В.І.Вернадського: режим доступу: <http://nbuv.gov.ua/node/554>
3. <http://aesica.dur.ac.uk/delores/databases/encyclopaedia.asp>
4. <http://www.slideshare.net/tatianastruk>
5. <http://artisinitiative.org/>
6. <http://pttc.gigatran.com/pages/free>
7. <http://intent.gigatran.com/>

ЗАВДАННЯ ДЛЯ ЗАЛІКОВОГО ПРОЄКТУ

8. Опрацювання всіх тем курсу
9. Написання словника опорних понять із кожної теми
10. Написання статті/тез на одну із запропонованих тем:

- Контрастивна типологія як метод дослідження граматичних систем англійської та української мов.
- Практичне значення контрастивної типології у викладанні іноземної мови.
- Ізоморфні та аломорфні ознаки фонетичних систем англійської та української мов.
- Типологія вокалічних систем у зіставному аспекті.
- Опозиції голосних у двох мовах: структурний і функціональний аналіз.
- Порівняльна характеристика приголосних систем англійської та української мов.
- Словесний наголос та інтонація в контрастивному аспекті.
- Морфемна структура слова в англійській та українській мовах: типологічні константи.
- Типологія словотвірних моделей у двох мовах.
- Конверсія як продуктивний спосіб словотвору в англійській мові: контрастивний аналіз.
- Ізоморфізм та аломорфізм афіксації в англійській та українській мовах.
- Типологічні константи морфологічного рівня у зіставному дослідженні.
- Лексична система англійської та української мов: типологічний підхід.
- Фразеологізми в контрастивному аспекті: ізоморфні та аломорфні риси.
- Категорія означеності/неозначеності в англійській та українській мовах.
- Типологія речення у зіставному синтаксичному аналізі.
- Морфологічні категорії іменника в англійській та українській мовах.

- Категорія числа: *singularia tantum* і *pluralia tantum* у контрастивному аспекті.

- Типологія прикметника та ступені порівняння в англійській та українській мовах.

- Числівник як частина мови: типологічні особливості в обох мовах.

- Займенник у системі частин мови: морфологічна природа та класи.

- Дієслово: ізоморфні та аломорфні риси граматичних категорій.

- Категорії часу й аспекту в англійській та українській мовах: типологічний аналіз.

- Типологічні характеристики прислівника в зіставному аспекті.

- Функціональні особливості прийменника у двох мовах.

- Сполучник як засіб синтаксичного зв'язку: типологічний аналіз.

- Вигуки як експресивний засіб мовлення в англійській та українській мовах.

- Типологія складносурядних речень у контрастивному аспекті.

- Типологія складнопідрядних речень у зіставному аналізі.

- Ізоморфні та аломорфні ознаки прикладки в англійській та українській мовах.

ОЦІНЮВАННЯ

Оцінювання здобувачів вищої освіти здійснюється відповідно до «Положення про критерії та порядок оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти Житомирського державного університету імені Івана Франка згідно з Європейською кредитною трансферно-накопичувальною системою» https://zu.edu.ua/offic/ocinjuvannya_zvo.pdf.

Оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти за всіма видами навчальних робіт проводиться за поточним, модульним та підсумковим контролюми.

Шкала оцінювання знань здобувачів вищої освіти

Оцінка за національною шкалою		Оцінка в балах	Оцінка за шкалою ECTS	
Екзамен	Залік		Оцінка	Пояснення
<i>Відмінно</i>	<i>Зараховано</i>	90-100	A	відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок
<i>Добре</i>		82-89	B	вище середнього рівня з кількома помилками
		74-81	C	в цілому правильне виконання з певною кількістю суттєвих помилок
<i>Задовільно</i>		64-73	D	непогано, але зі значною кількістю недоліків
		60-63	E	виконання задовольняє мінімальним критеріям
<i>Незадовільно</i>	<i>Незараховано</i>	35-59	FX	з можливістю повторного складання
		1-34	F	з обов'язковим повторним курсом

**Підсумкова оцінка з вивчених модулів за навчальний рік (ПОМ)
розраховується:**

№ модулю	М%п (відсоткове значення модулю освітньої компоненти)
Модуль 1	М%1 = 100
Сума	100

Оскільки формою підсумкового контролю освітньої компоненти є залік то залікова оцінка (ЗО) з освітньої компоненти дорівнює підсумковій оцінці з вивчених модулів (ПОМ).

$$\text{ЗО}=\text{ПОМ}$$

ПОЛІТИКА ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ ЗВО

Політика щодо академічної доброчесності

Політика освітньої компоненти ґрунтується на засадах академічної доброчесності <https://zu.edu.ua/academic-integrity.html> та визначається системою вимог, які викладач ставить до здобувача у вивченні освітньої компоненти (правила поведінки на заняттях, користування засобами електронного зв'язку, тощо). Не допускається академічний та будь-який інший плагіат, фальсифікації, фабрикації, списування; забороняється використання додаткових джерел інформації під час оцінювання знань (в тому числі засобами електронного зв'язку); при використанні інтернет ресурсів та інших джерел інформації необхідно вказати джерело, використане під час виконання.

Політика щодо відвідування

Здобувач вищої освіти зобов'язаний виконувати правила внутрішнього розпорядку університету https://zu.edu.ua/offic/pravyla_vn_rozporiyadku.pdf та відвідувати навчальні заняття згідно з розкладом <https://dekanat.zu.edu.ua/cgi-bin/timetable.cgi?n=999>, дотримуватися етичних норм поведінки. Присутність на занятті є обов'язковим компонентом оцінювання.

Забезпечення студентоцентрованого підходу та створення можливостей для навчання здобувачів вищої освіти, які не можуть відвідувати заняття з поважних причин, зокрема реалізується через «Положення про навчання студентів за індивідуальним графіком у Житомирському державному університеті імені Івана Франка». Індивідуальний графік навчання передбачає можливість вибіркового відвідування здобувачем аудиторних занять (лекційних, практичних, лабораторних, семінарських) і самостійного опрацювання матеріалу відповідних навчальних дисциплін.

Політика щодо перескладання

Якщо здобувач вищої освіти був відсутній на заняттях з будь-якої причини, то відпрацювання здійснюється у встановлені викладачем терміни. Відповідно до

положення «Положення про критерії та порядок оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти Житомирського державного університету імені Івана Франка згідно з Європейською кредитною трансферно-накопичувальною системою» (нова редакція)https://zu.edu.ua/offic/ocinjuvannya_zvo.pdf кожне лабораторне, семінарське та практичне заняття оцінюється. Усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані здобувачем вищої освіти у встановлені викладачем терміни.

Політика щодо дедлайнів

Викладач встановлює конкретні терміни виконання завдань. Здобувач вищої освіти, який з поважних причин (внаслідок тимчасової непрацездатності, підтвердженої довідкою закладу охорони здоров'я, або який був звільнений від занять наказом Ректора Університету) пропустив навчальні заняття, зобов'язаний ліквідувати академічну заборгованість не більше ніж за місяць з моменту виходу на навчальні заняття (дня припинення поважної причини). Здобувачу вищої освіти, який без поважних причин не відвідав навчальні заняття або отримав оцінку нижчу 60 балів, необхідно відпрацювати академічну заборгованість до проведення модульної контрольної роботи.

До підсумкової модульної контрольної роботи допускаються здобувачі вищої освіти, які отримали поточні оцінки на усіх передбачуваних робочою навчальною програмою аудиторних навчальних заняттях. До завершення відповідного модуля здобувачам вищої освіти дозволяється перескладати окремі елементи модуля (завдання) з метою отримання вищих поточних оцінок під час консультацій із навчальної дисципліни, які проводяться впродовж семестру.

Політика щодо апеляцій

Здобувачі вищої освіти мають право на оскарження оцінки з освітньої компоненти, отриманої під час контрольних заходів. Апеляція здійснюється відповідно до «Положення про апеляцію результатів контрольних заходів у

Житомирському державному університеті імені Івана Франка»
https://zu.edu.ua/offic/pro_apelyacij.pdf.

Політика щодо конфліктних ситуацій

Спілкування учасників освітнього процесу (викладачі, здобувачі) відбувається на засадах партнерських стосунків, взаємопідтримки, взаємодопомоги, толерантності та поваги до особистості кожного, спрямованості на здобуття істинного наукового знання. Вирішення конфліктних ситуацій здійснюється відповідно до «Положення запобігання та протидії булінгу»
<https://zu.edu.ua/offic/pol-buling.pdf>

Навчальне видання

Укладачі:

ВЕЛИКА Аліна Михайлівна
БАШМАНІВСЬКИЙ Олексій Леонідович
ПРИЩЕПА Олександр Васильович

ПОРІВНЯЛЬНА ТИПОЛОГІЯ АНГЛІЙСЬКОЇ ТА УКРАЇНСЬКОЇ МОВ

методичні рекомендації

Дизайн обкладинки А.М. Велика, О.Л.Башманівський, О.В.Прищеп
Редактори: А.М. Велика, О.Л.Башманівський, О.В.Прищеп
Комп'ютерне верстання А.М. Велика, О.Л.Башманівський, О.В.Прищеп